

Asia: OM 6/41/2016

Summaaristen riita-asioiden keskittäminen

1. Yleistä

Kannatatteko yleisellä tasolla mietinnössä ehdotettuja muutoksia?

Tämä lausunto annetaan Hallinto- ja erityistuomioistuinten toiminnanohjaus- ja dokumentaationhallintajärjestelmän kehittämishankkeen (HAIPA) nimissä. HAIPA-hanke ei ota kantaa summaaristen riita-asioiden keskittämistä koskevaan ehdotukseen. Tässä lausunnossa otetaan kantaa ehdotuksiin, jotka koskevat sähköisen asioinnin lisäämistä ja sähköistä tiedoksiantoa, koska niillä on merkitystä myös HAIPA-hankkeessa, jonka tehtävänä on tukea työmenetelmien kehittämistä ja tuottavuuden lisäämistä luomalla asian- ja dokumentinhallinnan prosesseja tehostava ja yhtenäistävä tietojärjestelmäkokonaisuus, joka mahdollistaa sähköisen yhteistyön muiden viranomaisten, yksityisoikeudellisten yhteisöjen ja kansalaisten kanssa. Sähköisen asioinnin lisäämistä ja sähköistä tiedoksiantoa koskevat ehdotukset ovat kannatettavia.

2. Summaaristen riita-asioiden keskittäminen

Tuetteko summaaristen riita-asioiden keskittämistä koskevaa ehdotusta?

HAIPA-hanketoimisto ei ota tähän asiaan kantaa.

3. Sähköinen asiointi

Tuetteko ehdotusta sähköisen asioinnin lisäämiseksi?

HAIPA-hanke tukee ehdotusta sähköisen asioinnin lisäämiseksi.

Mietinnössä ehdotetaan, että oikeushenkilö, ammattimaista perintätoimintaa harjoittava luonnollinen henkilö, oikeudenkäyntiasiamies tai -avustaja taikka muu elinkeinonharjoittaja veloitettaisiin panemaan vireille summaarista riita-asiaa koskevan kanteen käräjäoikeuden asianshallintajärjestelmään tietojärjestelmäyhteyden tai asiointiliittymän välityksellä. Muulla tavalla toimitettu haastehakemus jätettäisiin heti tutkimatta (ehdotettu oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 3a §).

Työryhmässä tarkastellut summaariset siviiliasiat eivät kuulu HAIPA-hankkeen piiriin. Ehdotuksella on kuitenkin välillistä merkitystä myös hankkeen kannalta sen vuoksi, että kyseessä on ilmeisesti ensimmäinen lainsäädäntöhanke, jossa vireille panijalle asetetaan tutkimatta jättämisen uhalla velvollisuus laittaa asiansa vireille sähköisessä järjestelmässä. Vastaavat kysymykset tulevat jatkossa esille hallinto- ja erityistuomioistuimia koskevaa prosessilainsäädäntöä valmisteltaessa.

Hallinnonalan digitaalistamishankkeille on asetettu merkittäviä tuottavuustavoitteita. Näiden tavoitteiden saavuttaminen edellyttää muun ohella, että hankkeissa kehitettävät sähköiset järjestelmät ovat myös tosiasiallisesti laajassa käytössä. HAIPA-hankkeen käsityksen mukaan nyt valittu sääntelystrategia, jossa pääsäännöksi asetetaan velvollisuus järjestelmän käyttämiseen, on tämän tavoitteen näkökulmasta ainoa mahdollinen. HAIPA-hanke pitää perusteltuna valittua sääntelytapaa, jonka mukaisesti pakkoa ei uloteta yksityishenkilöön. Kaikkien muiden tahojen tulisi pääsääntöisesti olla pakon piirissä. Vastaavaa sääntelyä pitäisi HAIPA-hankkeen näkökulmasta tuoda myös hallinto- ja erityistuomioistuinten toimivaltaan kuuluviin asioihin.

Tulkinnanvaraisuudet siitä, milloin haastehakemus tulee toimittaa sähköisesti, johtuvat tällä hetkellä käytössä olevan tekniikan puutteellisuudesta. Jatkossa tulisi siis kiinnittää huomiota teknisen puolen kehittämiseen, jotta tulkinnanvaraisia tilanteita ei pääsisi syntymään.

4. Sähköinen tiedoksianto

Puollatteko ehdotusta muuttaa sähköistä tiedoksiantoa koskevia säännöksiä mietinnössä esitetyllä tavalla?

HAIPA-hanke tukee ehdotusta muuttaa sähköistä tiedoksiantoa koskevia säännöksiä.

Esitetystä muutoksesta seuraisi, että annettu yleinen suostumus sähköiseen tiedoksiintoon, joka on rekisteröity KaPa-laissa (laki hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista (571/2016)) säädetyllä tavalla, mahdollistaisi myös haasteen antamisen todisteellisesti tiedoksi viestinvälityspalvelussa. Teknisesti esitys toteutettaisiin lisäämällä oikeuskäymiskaaren 11 luvun 3 §:n 1 momenttiin uusi 3 kohta ja muuttamalla lisäksi sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain 4 luvun 18 §:ä.

Sähköisen tiedoksiannon laajentaminen merkitsee osaltaan KaPa-lain tarkoittamien sähköisen asioinnin mahdollisuuksien ottamista käyttöön siviiliprosessissa. Näiden mahdollisuuksien hyödyntäminen on edellytys modernien tiedoksiantotapojen käyttöönotolle tuomioistuinprosesseissa. Pidemmän tähtäimen tavoitetilan tulisi olla, että sähköinen tiedoksianto olisi pääsääntö, josta voisi olla vain suppeita, nimenomaiseen kieltäytymiseen liittyviä poikkeuksia. Esimerkiksi HAIPA-hankkeessa tavoitetilana on, että sähköisestä tiedoksiannosta tulee pääsääntö ja tavoitetilan saavuttamisen kannalta olisi hyvä, jos nimenomaista suostumustakaan ei tarvittaisi, vaan riittäisi, että henkilöllä olisi sähköinen asiointitili.

5. Muuta

Muita huomioita?

Asiakirjahallinnon ja arkistotoimen näkökulmasta on syytä ottaa huomioon, että tällä hetkellä voimassa olevat seulontapäätökset koskevat paperimuodossa säilytettäviä asiakirjoja ja asiakirjojen sähköiseen arkistointiin voidaan siirtyä vasta, kun sähköinen järjestelmä, jossa voidaan toimia, on olemassa. Sähköisessä järjestelmässä asiakirjan eheys, luotettavuus ja käytettävyys tulee taata koko prosessin ajan.

Kivari Tuula
Oikeusministeriö - Oikeushallinto-osasto, tuomioistuinyksikkö, HAIPA-
hanketoimisto